

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 9/2009 vp

Hallituksen esitys laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 14 päivänä huhtikuuta 2009 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta (HE 49/2009 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan samalla määrännyt, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava asiasta lausunto työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Inka Douglas, työ- ja elinkeinoministeriö
- hallitusneuvos Esko Salo, sosiaali- ja terveysministeriö
- asiantuntija Vesa Rantahalvari, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- ekonomisti Joonas Rahkola, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Suomen Yrittäjät
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksessä ehdotettu työttömyysturvalain muutos liittyy eduskunnalle aiemmin annettuun hallituksen esitykseen HE 38/2009 vp, jossa muutosturvan toimintamallia ehdotetaan laajennettavaksi. Muutosturvan laajennus koskee vähintään 180 päiväksi lomautettuja tai vastaavan ajan lomautettuina olleita sekä niitä, joiden työ loppuu määräaikaisen työsopimuksen päättyessä ja joilla on työhistoriaa vähintään viisi vuotta viimeisten seitsemän vuoden aikana. Valiokunta pitää muutosturvan toimintamallin laajentamista kannatettavana. Valiokunta viittaa kuitenkin aiempaan lausuntoonsa, jossa se piti kannatettavana, että määräaikaisissa työsuh-

teissa työskentelevillä ylipäänsä olisi oikeus työllistymisohjelmaan nyt esitettyä väljemmin edellytyksin (StVL 7/2005 vp).

Työttömyysturvalakiin ehdotetuilla työllistymislisää ja koulutuspäivärahaa koskevilla muutoksilla pyritään parantamaan lomautettujen ja määräaikaisissa työsuhhteissa työskentelevien mahdollisuuksia osallistua työllistymistä edistäviin toimiin sekä nykyistä paremmin turvaamaan heidän taloudellista tilannettaan näiden toimien aikana. Muutosten pikaisella voimaansaattamisella voidaan parantaa lomautusilmoitusten saaneiden ja määräaikaisissa työsuhhteissa työttömyysuhan alla olevien mahdollisuuksia erilaisiin aktivointitoimiin jo ennen työttömyyden alkamista.

Lainsäädäntöä ehdotetaan yksinkertaistettavaksi siten, että muutosturvan toimintamalliin kuuluvan työllistymisohjelman edellytyksistä säädettäisiin vain julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa. Työttömyysturvalaissa sen sijaan säädettäisiin vain työllistymisohjelmallisen maksamisesta. Jatkossa työllistymisohjelman laatimisen edellytysten selvittäminen olisi yksinomaan työ- ja elinkeinoviranomaisten vastuulla. Etuuden maksajan ei enää tarvitsisi tutkia työllistymisohjelmallisen maksamisen edellytyksiä, vaan maksaminen tapahtuisi työ- ja elinkeinoviranomaisen ilmoitettua työllistymisohjelman voimassaolosta. Työllistymisohjelmallisen edellytysten selvittämisen ja sen maksamisen osalta esitys helpottaa työttömyysetuuksien käsittelyprosesseja.

Ehdotus työllistymisohjelmallisen 185 päivän maksimiajan alkamisesta alusta aina kun työssäoloehto täyttyy uudelleen, selkeyttää osaltaan työttömyysturvan maksamista. Ehdotetun muutoksen jälkeen erilaisten etuusmuotojen uusiutumisäännöt ovat nykyistä yhdenmukaisemmat, mikä lisää järjestelmän läpinäkyvyyttä ja ymmärrettävyyttä.

Valiokunta pitää hyvänä, että hallituksen esitys parantaa työttömän tai työttömäksi pian joutuvan mahdollisuuksia omaehtoiseen koulutukseen. Työllistymisohjelmallista voi nykyisin saada tiettyjen työvoimapolitiittisten toimenpiteiden, yleisimmin työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen, ajalta. Työllistymisohjelmaan voi sisältyä myös omaehtoiseen, ammatillisia valmiuksia edistävään koulutukseen osallistumista. Omaehtoisen koulutuksen ajalta ei makseta työllistymislisää vaan koulutuspäivärahaa, jonka saamisen edellytyksenä on, että hakija on saanut työttömyysetuutta 65 päivää viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana. Tämän vaatimuksen poistaminen koulutuspäivärahasta nyt ehdotetun mukaisesti helpottaa työttömiksi jäävien ha-

keutumista omaehtoiseen koulutukseen ilman viivytystä, mikä on työvoimapolitiikan tavoitteisiin nähden tarkoituksenmukaista. Omaehtoisen koulutuksen tulee kuitenkin sisältyä työllistymisohjelmaan tai työnhakusuunnitelmaan, ja koulutuksen hyväksyttävyyden ratkaisisi TE-toimisto.

Kausiluonteisen työn vuositulomäärittelyn soveltamisalan supistaminen on perusteltua. Muutos edistää työntekijöiden yhdenvertaista kohtelua määräaikaisissa töissä ja vähentää poikkeussäännön soveltamista.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetun muutoksen toimeenpano TE-toimistoissa on haastavaa. Uudistukset edellyttävät nykyistä tarkempaa hakijan työhistorian ja koulutussuunnitelmien selvittämistä. Samaan aikaan taloudellisen taantuman seurauksena työllisyystilanne vaikeutuu ja irtisanottujen ja lomautettujen määrä kasvaa. Tämä lisää työvoimaviranomaisten asiakasmääriä ja vähentää työllistämistoimenpiteiden tehokkuutta. Jotta nyt ehdotetut muutokset käytännössä edesauttaisivat nopeampaan koulutukseen tai työhön pääsyyn ja toimisivat työttömyyttä ehkäisevästi, on syytä kiinnittää erityistä huomiota työ- ja elinkeinotoimistojen kykyyn suoriutua uudesta tehtävästään. TE-toimistojen resursseja on pikaisesti lisättävä, jos niiden voimavarat osoittautuvat alimitoitetuiksi. Lisäksi TE-toimistojen mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä ammattikorkeakoulujen, yliopistojen ja muiden koulutuslaitosten kanssa on parannettava.

Lausunto

Lausuntonaan sosiaali- ja terveysvaliokunta esittää,

että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 29 päivänä huhtikuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Juha Rehula /kesk	Päivi Räsänen /kd
vpj.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Paula Sihto /kesk
jäs.	Risto Autio /kesk	Anni Sinnemäki /vihr
	Arja Karhuvaara /kok	Satu Taiveaho /sd
	Anneli Kiljunen /sd	Lenita Toivakka /kok
	Marjaana Koskinen /sd	Erkki Virtanen /vas.
	Jukka Mäkelä /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.